

ნოტიცია

ღმერთო, სამშობლო მიცოცხლე, მძინარე ამას ვდუდუნებ

2011-2012 წელი

ლიტერატურული გაზეთი № 5 (22)

თიბათ 30 2011

დროა, თურქეთში არსებული ჩვენი ძეგლები აღდგენილი იყოს. იქაც თავისუფლად უნდა სრულდებოდეს ქართული წირვა-ლოცვა.

ილია II

კულტურის კარგადი იქნება

ნუ დაეცემი, სულს ნუ იტანჯავ, ტანჯვა ყოველთვის ფიქრით იწყება, იფიქრ კარგი და დაინახავ რომ ყველაფერი კარგად იქნება. როგორც ისწავლი სამყაროს ხილვას, შენი ცხოვრებაც ისე იქნება. ტყუილუბრალოდ ღელვა და შიში, განა ვერ ატყობ, რომ არ გიხდება, ნუ შიშობ, უფლის იწამე მარად და ყველაფერი კარგად იქნება!

რომც დაგარნებული, შენ ილუპები, შენი ცხოვრების წუთი იცვლება, რწმენას მოუხმე და შენ იხილავ, რომ ყველაფერი კარგად იქნება. თუ ცოდვები გაქვს, სულით დაეცი, ღმერთი არ გტოვებს, შენსკენ იხება, ის მოწყალეა ყველა ცოდვილის და ყველაფერი კარგად იქნება. როდესაც იმედს აზრი არა აქვს და შენი გული ბოლმით იცხება, ერთადერთია რაც გადაგარჩენს, თქვი: ყველაფერი კარგად იქნება. როცა ირნებულებ სიტყვების ძალას და ეს სიტყვები შენთვის იფრქვევა, სხვებს აუხსენი და შთაგონე, რომ ყველაფერი კარგად იქნება. როდის იქნება? როგორ იქნება? როცა კითხვები გულში ისმევა, ნუ უფიქრდები უაზრო კითხვებს, ღმერთის წყალობით —

სულ ყველაფერი კარგად იქნება.

ილია II

საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი

მე რა გინოდო!

მსურდა, მქონდა სიცოცხლე ასი და სათითაოდ მომედვნა შენთვის, მე ვიცი შენთვის სიკვდილის ფასი, მონამე არის მაღალი ღმერთი; მაგრამ, მამულო, შენს დასაცავად ასი სიცოცხლეც ზღვაშია წვეთი! შენ არ ხარ მინა, , მარტოდენ ზეცა, შენ არ ხარ მზე და მარტოდენ წყალი, არ გაჩენილხარ წვიმად და ცეცხლად, შენ არ ხარ კაცი და არ ხარ ქალი, მოვლენილი ხარ ოქროდ და ვერცხლად, ალბათ ამიტომ ეჭირათ თვალი! შენ სულ სხვა რამ ხარ, ხარ სულ სხვა ვინმე, უთქმელი ენით, უთქმელი ლექსით, ბუმბულზე მზატე, მინაზე მძიმე, ქვესნელ-ზესნელში გართხმული ფესვით. არ გეუბნებით მარტოდენ იმედს-გულის მბა შენი დედის ხმად გვესმის! შენ ვინ შეგცვალოს, ან რამ შეგცვალოს, ხარ შეუცვლელი სამყაროს მკვიდრი, შენმა შვილებმა უნდა ეცადონ, კვლავაც გიდიდონ სახელი დიდი; შენ რომ პლანეტას გამოეცალო, ვერ იპლანეტებს, ვფიცავარ სინდისს! სხვა გული გიძერს, სხვა სისხლი გიჩქეფს, და რომ არც გქონდეს გული და სისხლი, შენ ჩემს სალოცავს, ერთადერთს გირჩევ, არ გაიკარო არაფრით სხვისი; იკმარე, რაც გაქვს, თაგა მაინც ირჩენ, ერთი წვეთიც, რომ შემოგრჩეს თვისი! ვა მას, ვინც შენ გიპირებს მოსრას, თუ ბიჭი არის დაგადოს თითი; მოენატრება მეორედ მოსვლა, ყოფნა-არყოფნის, ლეგენდა-მითის; არ გაცვეთილა ქართული დროშა, დროშა, რომელიც უთვლელ წელს ითვლის! შიში არ ვიცი რა არის ქვეყნად, შენი სიდიდე მაშინებს მუდამ;

და როცა მე შენს შვილობას ვტედავ, ეს სითამამე შემინდო უნდა! ხატზე გადასცეს მშობელმა დედამ, ვისაც კი პირში სხვა სული უდგას!

შენთან მინა თვალის ახელა,

რა უნდა მწამდეს ამაზე მეტი,

მე მოქნეული შენი სახრე ვარ,

და ორგულებზე დაცემა სეტყვის,

შენ საქართველო გქვია სახელად,

მე რა გინოდო ამაზე მეტი?

გურამ კლდიაშვილი

* * *

* როგორც ლაზარე იოანე იყო მფლობელი კაცობრიობის ყოველი ეზოტერული საიდუმლოსი, ანუ საიდუმლო სიბრძნისა, ასევე დამარხული, ე.ი. შემონახულია ყველა ეს საიდუმლო

ჩვენისთანა დაბრიყვებული, დაბალ ღობედ მიჩნეული ერი, ჩვენისთანა სახელგატებილი ძნელად თუ სხვა მოიპოვება დედამინის ზურგზე. ვინც გნებავთ, ან ზედ გვაბოტებს, ან გვქელავს და მინასთან გვასწორებს. ლამის კავკასიის ქედს აქეთ ჩვენი ხსენება გააჩანაგონ, ქართველების სახელი დედამინის ზურგიდან აღგავონ და ჩალასავით ქარს გაატანონ, თითქოს არც ოდესლაც ვყოფილვართ, არც დღეს ვართ. ... სულით დაბალი, ჭუა-გონებით ჩლუნგი, ზენობადაცემული, სულელი, უსნავლელი, გაუნათლებელი, გალატაცებული, ფლიდი, პირის გამტეხნი, მხდალი-ლაჩარნი —

აი ჩვენი სულეერი და ხორციელი ავლადიდების სურათი! აი რანი ვყოფილვართ, რანი ვართ დღეს იმათის სიტყვით, ვისაც ასე თვისდა სასარგებლოდ მიუჩინევია ჩვენის სახელის გატეხა, ჩვენი მინასთან გასწორება. წერით თუ სიტყვით, შინ თუ გარეთ

ჩვენებზე ფეხს იდგამენ, რომ ქვეყანა დააჯერონ, ვითომც ჩვენ სწორედ ასეთი უხეირონი, უარესი ვყოფილვართ და დღესაც ასეთნივე ვართ, თუ არ უარესი.

ილია ჭავჭავაძე
„ქვათა ლალადი“ 1899წ.

იესოს

შენ არ გჭირდება კაცთა ბოდიში, შენ დაგასახლა ცში მამამან, — და იყავილა შენს მოლოდინში ორი ათასმა იასამანმა!

ეშაფოტს ისევ მსხვერპლი სწადია,

რადგან სინდისი არ გაგიძია...

ორი ათასი ნელინადია,

ადამის ქენი ბოდიშს გიხდიან.

ლაშა ნადარეიშვილი

ცამპონტლოს

სამშობლოს ნინსვლა გასაკეირველი მზის მხურვალება გარს რომ ავლია აი, პირველი! აი, პირველი — რის სიყვარულიც მე მისწავლია!

შენს გამარჯვებას ჩანგო მოველი!

ოჳ, შენთან დღენა ჩემით ნარვლიან,

მედგარ ბრძოლა! — აი, ყოველი,

რის სიყვარულიც მე მისწავლია.

გავშლი ძვირფასი ლექსების კონებს:

რა სიუხვეა! რა სიმრავლეა!

გადამსანავლოს — ნურავინ ჰეონებს —

რის სიყვარულიც მე მისწავლია.

გალაკტიონ ტაბიძე

საქართველოში, ქართველ ერში და არეკლილია მის ენასა და კულტურაში. * ქართული ენა ლაზარე ყველა ენებს შორის, იგი პირველადი ენაა, მთავარი ენაა, ისევე როგორც ლაზარე-იოანე იყო მთავარი მოციქული იესო ქრისტესი, მონაფე „რომელიც უყვარდა იესოს“ და რომელიც იყო მისი უახლოესი სულიერი მეგობარი.

* ქართული ენა ყოველთა ენა, პირველადი მისტერიების ენა, ლმერთებთან ურთიერთობისათვის შექმნილი. ამიტომ არის შემონახული მისტერიების „ყოველი საიდუმლო“ ქართულ ენაში, ქართულ კულტურაში.

* ნიკო მარის აზრით პროტოქართული ანუ იაფეტური ფუძე ენა არის ერთიანი, გლოტოგენური ფენომენი, საერთო საფუძველი ყოველი ენებისა, რომლებიც წარმოიშვნენ მისგან დიფერენციაციის პროცესში

გურამ ჭარაძე (1940- 2007)

ერისკაცი, საზოგადო მოღვაწე, მეცნიერი, მკვლევარი, აკადემიკოსი.

თუმცა 4 წელი გავიდა ერისკაცის ლაჩირული მკვლელობიდან, მაგრამ მთავარ კითხვაზე პასუხი ჯერაც გაუცემელია: ვინ მოკლა იგი? ვინ არის დამარავე?

ფრავლის ნატირალი

გურამი რატომ მომიკალით,

ილიას ნების წყველი კამატოფილი,

ქართულ ბუჩქები განაბული!

რა დამიტოვე ვაის მეტი,

მკვლელი, სისხლიან მოზეიმობ,

გურამი როგორ გაიმეტე,

ქვესკელის წვენით მოზელილო!

ჩაინერა გოჩა ხარანაულმა

ფრავლის ნატირალო

გურამი რატომ მომიკალით,

ილიას ნების წყველი კა

სლავა ჩხვიმიანი

საქართველოს პირველ და ერთადერთ კანონიერად არჩეულ პრეზიდენტს გროზნოდან დაპრუნებისას, დღისითა თუ ლამით, თან ახლდნენ გულანთებული პატრიოტები, უშუალოდ მისი დამცველი ახალგზრდები, რომლებიც მზად იყვნენ თავი გაენირათ სამშობლოს დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლი მთავარსარდლის უსაფრთხოებისათვის. პრინციპული სიმტკიცე, ქედუხრელობა და ეროვნული სიამაყე იგრძნობოდა მათ შემართებულ დგომაში პრეზიდენტის გარშემო. იმ პერიოდში ქართველი ახალგაზრდისთვის მართლაც ეს იყო ყველაზე საპატიო ადგილი, ყველაზე ღირსეული მოვალეობა ბედკრული ქვეყნის თავისუფლების გადასარჩენად.

ამ ფოტოზე ასახულია პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ჩამოსვლა წალენჯიხაში 1993 წლის 25 სექტემბერს. მის გარშემო შემოკრებილდა მცველთაგანზოგის ვინაობა დღესაც დაუდგენელია, მაგრამ საქართველოს ისტორიას სჭირდება მათი სახელების ცოდნა. ამაში დაგვარწმუნებს ეს პატრიარქიული, რომელიც ამონარიდია გამოსაცემად მომზადებული წიგნიდან „ცოდვის კალო სამეგრელოში“ (წანილი მეორე). ამ სახელწოდების წიგნის პირველი წანილი 2007 წელს გამოიცა.

თამაზ ფიცია

* * *

სლავა ჩხვიმიანი...

უმშვენიერეს მუსიკასავით გაიჟდერა და გაერა, წავიდა ჩვენგან... საშინელია ილაპარაკო მასზე წარსულში, მაგრამ რეალობაა.

ამაყი მთისშვილი იყო, ზვიადი და საოცრად კეთილი, თბილი.

1972 წლის 11 ოქტომბერს დაიბადა წალენჯიხის რაიონის სოფელ ენერში, ერთ ლამაზ ყველასათვის მისაბაძ, მრავალშვილიან ოჯახში.

1989 წელს დავამთავრეთ სკოლა. 9 აპრილის ტრგედიამ ძალიან იმოქმედა ჩვენზე. ალბათ ამიტომაც უხ-

მაუროდ წავედით სკოლიდან, ყოველგვარი ზეიმისა და ბოლო ზარის გარეშე. და მაინც იყო სიხარული სკოლის დამთავრებისა, იყო სევდა ერთმანეთთან განშორებისა და კიდევ იყო სიმღერა:

„კაცი ვარ და ქუდი მხურავს,
ქედს არ ვუხრი არავის,
არც არვის ვემონები,
არც ვბატონობ არავის“.

თავისთვის ჩუმად ღილინებდა სლავა. ღილინებდა უსასრულოდ: საკლასო ოთახში, სკოლის ეზოში, შინ თუ გარეთ, ყველგან. ღილინებდა თუ ფიცს დებდა, რომ ასეთი იქნებოდა და ასე იცხოვრებდა.

1991 წლის სექტემბერში სლა-

მეგობრებზე, სიცოცხლეზე, შეყვარებული, საოცრად ლამაზი და მუდამ მომღიმარი ბიჭი.

ძაძით შეიმოსა დედა, უხმო ტკივილად იქცა... სიხარული და ღიმილი სლავასთან ერთად გაუჩინარდა.

ბოლო შეხვედრისას კი დედას სიხარული მიანიჭა. აცნობეს, დისტვილი შეგეძინაო, თორნიკე! გულმა ვერ მოუტმინა, სოფელში დაბრუნდა, დედას მიულოცა, მიესიყვარულა და წავიდა...

თანამებრძოლები იხსენებდნენ იმ საშინელ დღეებს. ქ. სენაკში მეომრებმა ერთ მიტოვებულ სახლს შეაფარეს თავი. „ბიჭებო, თუ სიკვდილი გვიწერია, დე, მე მოვავდე თითოეული თქვენთაგანის წაცვლად.“ ასე ამხერვებდა თურმე მეგობრებს სლავა და

გვარდიოლი
სლავა ჩხვიმიანი

სჭაროდა, რომ პანონიარებას იცავდა

საქართველოს პირველი პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია წალენჯიზის მაღაზიების მითიგზა
1993 წლის 25 სექტემბერი. პირველ რიგზე მარცხნილა ეროვნული — სლავა ჩხვიმიანი.

ვა გვარდიაში გაიწვიეს. როცა კიტოვანმა შავნაბადაზე მოუყარა თავი გვარდიას და კანონიერი ხელისუფლების დამხობისკენ მოუწოდა, სლავამ დაუყონებლივ დატოვა გვარდია, გაიქცა, გაერიდა იმ ადგილს, სადაც დიდი ღალატი მზადდებოდა. მას შემდეგ სლავა იბრძოდა აფხაზეთში, იყო პრეზიდენტი გამსახურდიას, შემდეგ კი ბესარიონ გუგუშვილის დაცვაში. იბრძოდა და იცოდა, სჯეროდა, რომ კანონიერებას იცავდა. ეამაყებოდა, რომ ეროვნული დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლი, პატრიოტი პრეზიდენტის გვერდით იდგა.

1993 წლის შემოდგომა იყო. ავადსახსენებელი „მხედრიონი“ მოიწვევდა სამეგრელოს ყველი კუთხე-უზნებლის დასალაშერად, ასანიოებლად.

სლავა დაიღუპა... გარდაიცვალა.

შემოდგომის თბილ მაგრამ მწუხარე დღეს ელდასავით დაუარა ამ სიტყვებმა ჩვენს გულებს. სოფელი შეძრა და ისედაც დადარდინანებულ ხალხს, მნარე ტკივილად მიემატა ეს საშინელი ამბავი. ვაიქართველი მოძმის ტყვიამ იმსხვერპლა საქართველოზე,

მართლაც ასემოხდა. მან შენიშნა სახლისკენ მოშვერილი ტანკის ლულა და ბიჭებს გასძახა: ყველანი დაწექითო, თვითონ კი ვერ მოასწრო.

როცა სროლა შეწყდა, მეგობრებმა სლავა მოიძიეს. ის მშვიდად შესცეკროდა მათ. უხაროდა, რომ ყველა გადარჩა. სიტყვა კი ვერ დაძრა.

იმ ავბედით 29 ოქტომბერს მხოლოდ სლავა ჩვენიმანი გარდაიცვალა. გაბანგული, ბოროტი მოძმე გაძლა სისხლით და დაცხრა, მიჩუმდა. ომი და სისხლისღვრა შეწყდა, თითქოს მართლაც სლავა წავიდა ამ ქყვეყნიდან ყველას წაცვლად.

ოქტომბერში დაბადებული ოქტომბერშივე შეუერთდა უსასრულობას...

ძაძით შემოსილი დედა კი ყველდება მიუყვება გზას სასაფლაოსკენ, ეფერება შვილის საფლავის მინას, — უყვება თუ რა მოხდა, როგორი ცხოვრებით იცხოვრა მისმა ოჯახმა გუშინ, დღეს...

ეკა ქარდავა
2009 წ. წალენჯიხა.

რა ბიჭებს ვეპრსავი, რა ბიჭებს

მამული უდგას მსაჯულად ჩვენს ფიქრებს, სიტყვებს, ნაბიჯებს. შეხედეთ საქართველოში, რა ბიჭებს ვმარხავთ, რა ბიჭებს!

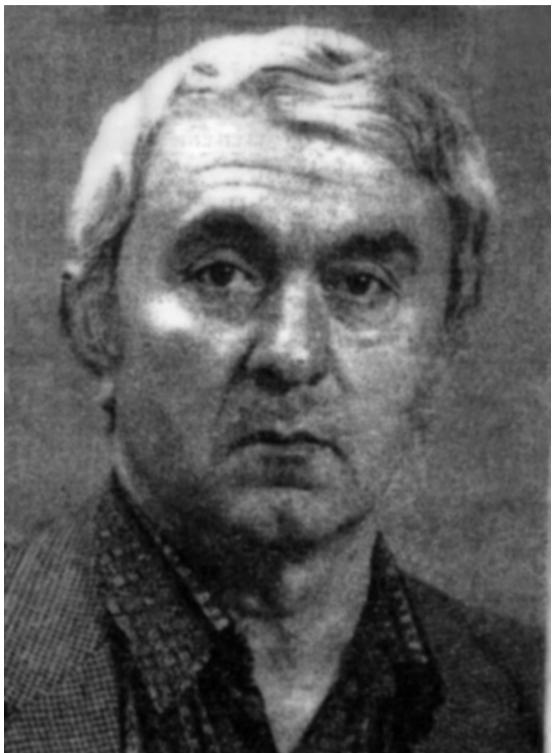
რა ბიჭებს, რა ანგელოზებს, მართლაცდა კალმით ნახატებს. ამათ სახეებს შევხედოთ, სანამდე ყინწვის ვნახავდეთ.

ამათ საფლავებს შევხედოთ, სანამდე სანთლებს ავანთებთ. თვითონ მოუხმოთ სამართალს, სანამ დრო გაგვასამართლებს.

განსჯა სჭირდება ათასჯერ, ჩვენს სიტყვებს, ფიქრებს, ნაბიჯებს, ვამები, საქართველოში, რა ბიჭებს ვმარხავთ, რა ბიჭებს!

ცოდარ ჯალალონია.

პოლიტიკა

თამაზ ფიშია

გაბადონიძე

კაბადონიძე...
კაბადონიძე...
ქართველ გვარ-ტომთა ძელსაცხოვრისი...
მღელვარება ვერ დამიოკა —
აქ გვეკრავდა ფიცი ძმებთაშორისი.
აჭარის წევანს მთები მაგონებს,
შიომღვიმის კლდეს-ხშირი ქაბები,
ჩვენებურთ ხმა კი ვერ გამავრებს —
მეგრელ-ჭანების მხედართ ამბების...
მებრძოლ წინაპრის რად ჩარჩა სევდა,
სად გაქრა ტუბალთ ლეგიონები?!
მსახურალი ბედი მუდამ სად მსდევდა —
ერთხელაც მინდა ჩავწვდე გონებით.

კაბადონიძე...
კაბადონიძე...
ქართველ გვარ-ტომთა მხნე საცხოვრისი!

შონებაზები

(ნაწყვეტი)

ბაბუაჩემი, ანუ პლატონი,
მრავალთ შველთა გახდა პატრონი,
უფროსს, მამაჩემს დაარქვა შოთა,
(მე კი პლატონის გახლავართ მოთა*).
ძვირფასი სახე მარადშიც არსობს,
მე წინაპრები სულ მუდამ მახსოვე,
სათონ ქალობის ნალ მაგალითად,
ბებიას ერქვა ხომ მარგალიტა.
თაგს გვევლებოდნენ შვილიშვილთ მუდამ,
ჩემს გარდა კიდევ ჰყავდათ თხუთმეტი,
ლირსეულებად ალზრდა რომ სურდათ,
გადმოგვდეს გულის ცეცხლი უშრეტი.
წარსულის ციდან ხატება თბილი
გვიმზერს, სიყვარულს გვდებს ახლაც გალად,
მათ გვარდნობინეს სიცოცხლის ხიბლი,
ჩვენი გვარ-გენის ნამდევილი ძალა!
* (მეგრულად შვილიშვილი).

სიყვარული გოშისა და ზეცის

ისე მხიბლავს ქართლ-კოლხეთის ველი,
ამ მინიდან აღმაფრენას ველი,
შორს მემლება კოსმიური სივრცე,
მზად ვარ სული უზღვრო ლაშვარდს მივცე.
მოლოდინით უსასრულო გზების,
გახსენებით მოყმისა და ვეფხის,
გრძნობა ყველგან თან გამყვება გზნებით,
რისი ძალით მუხლით მინას ვერთხმი.
სიყვარულით მნის და ზეცის,
შეუძლებლის დაჯერებას ვძედავ,
ჩემს არსშიაც ამ ლვთიური ცეცხლის
საოცარი სამყაროა დედა.
შორს მემლება კოსმიური სივრცე,
მზად ვარ სული უზღვრო ლაშვარდს მივცე,
აქ კი მხიბლავს მშობლიური ველი,
ამ მინიდან აღმაფრენას ველი.

პოლიტიკა მესობება ვაბ
ერთი მოყვა

მახსოვეს წარსული: აიეტ-ქუჯი,
სწორუბოვარი ცირა მედეა,
ოქროს სანმისი — დოვლათი უზკი,
უნდო მომხდურთგან ავის ბედებაც.
აია — კოლხთა გულის მურაზი,
მხნე, რაინდული სულისკეთება
მტრისგან მოკლული მეფე გუბაზი
და აზვირთებულ ყრმათა შეკრება.
გამარჯვებული ფარტაზის სიტყვა —
ქრისტინობის ერთგულთ ქადაგის,
ისტორიის მწე დედანი მიყვარს,
მცნება ამხსნელი ძველი ქარაგმის.
კოლხთა მეხოტბე ვარ ერთი მოყმე,
მზის სხივით ვფანტავ ნისლეულ ნამყოს,
რაც იყო, მინდა იმგვარად მოყვავ
ვგრძნობდე მძლავრ ნიათს სულისთვის სამყოფს.
მინა-წყალს რადგან აქ დავერმევიდრე,
მომზნენ წინაპრის ოდაც და ფოცხოც,
ვიცი, კოლხეთის ლირის მემკვიდრე
საქართველოში ჯერკიდევ ცოცხლობს!

ჩემი დედულ-გამული

საქართველო დამივლია
კიდით-კადე, ქედი-ქედ,
ზოგან წყნარად ჩამივლია,
ზოგან ბენვეც ვეკიდე...
კაცი ყოფის მარილია,
სისხლ-ხორცია სამინე,
მაგრამ, თუ კი არი ლია,
ზეცა შვებას მანიჭებს.
ქვემოთ მრჩება უფრო ტკბილი
ჩემ დედულ-მამული,
მთა და ბარად დაყოფილი,
გულის ზღვა სიხარული!
სად მიწიდან ანვდილ ვაზის
ცად ბრწყინდება ნათელი,
იღვენთება სილამაზის
წმინდა სანთელ-საკმელი.
მიპყრობს ხოლმე სინანულიც —
ბევრი რამე მაფიქრებს,
მინდა ქვეყნის სიყვარული
ქართველებს არ გაგვიქრეს!
ვისც ესმის ყოფნის არსი
დავულოცოთ გზა-შარა,
სამშობლოსთვის დენთის კასრი
შევინახოთ კვლავ მშრალად!

* * *

ვწუხვარ სიძეცეს ქართველთა,
უპატრონობას მთა-ველთა,
უურზე ძილითა არსობას,
უადგილო უამს გართობას.
ურცხვობის ბრიყვულ ორგიას,
დალატის აპოლოგიას
შინ — გარეთ გიუვრაცუობას
და თავმომწონედ ცრუობას.
სხვათა მოსახონ მშვენებად
სილის კოშების შენებას,
უჭკუო ამპარტავნობას,
მოძმისა არ გამტანობას.
მოჩენებითსა ქველობას,
ლეთის რნებით ფარისევლობას,
კარგზედა უმოწყალობას,
ქვეყნის ორგულთა მრავლობას.
უაზრო მწარე თვითგვემას,
უცხოთა თაყვანისცემას;
ბევრი სიყვის უარში
მოჩანს პოროტის უნარიც...
როგორლა გავხდე მაშველი
თუ არ გვსურს იყოს საშველი?!

დაუნდობ ხვედრის ლოდინში

გულს დარდი მაწევს ლოდივით.

2003 წელი.

* * *

ქვეყანამ ხმა რომ ასე გაემინდა
და ქვეშ განერთხო, როგორც პალაზი,
ნუთუ ქართველი ისე დაკინდა,
ველარც კი არკვევეს რაა ღალატი?!

შინა მტრის უნდობ გველურ სისნის

მოსმენას მიჯობს კვალავ სიმარტოვე,

ამ ქვეყნად მტულან მხოლოდ ისინი,

ერს და სამშობლოს რომ ღალატობენ!

XII.93 6.

შეგითველს ცული აქვს
უძლები!

გვყავდა რადგნაც რუსთველი,
გვყავდა რადგანაც ილია,
რარიგ დიადი შუქველის
სივრცენი გადაგვივლია!
გვყავდა რადგანაც აიეტ,
მჭერი ბრძენებაცი, ფარტაზი,
აღარ დაგვსმია თავს რეტი,
გზა გავიკვლიერ წევარამში.
გვყავდა სულმნათი დავითი,
— გიორგი, მეფე ბრწყივიალე,
მით უფრო მწარედ განვიცდით,
უცხოთ ყმობით რაც ვინვალეთ.
მზეობდა დიდი თამარი
და ქალმერთობდა მედეა,
კუნძობდით რაც იყო მთვარი,
გულს რაც ესახვის ედემად.
ბაგრატოვანთა ერთობით,
გმირისით მარუშანის,
შევარით ქართველთ ერობა,
ვამკვიდრეთ ყოფა სვიანი.
როცა გამოჩნდა თევდორე
და ცხრა ძმა ხერხულიძე,
მომხდურ მტერს მედგრად ვებრძოლეთ,
გამოვაბრწყინეთ გულის მზე!

მაინც თუ აღარ მოდევდა —
დაერჩით შავ ბედზე გამწყრალი,
გვასლებულა გვყავდა ცოტნე და
გმირთა მემკვიდრე მრავალი!
ვით ჩამოვთვალო სამასი
რაინდი არაგვეთიდან,
სამშობლოს დაცვის სამანთან
სიკვდილს ვინც არ დაერიდა.
გვერგუნა თანამედროვედ
დიდი ზვიადი, — მერაბი,
გმირი გმირულად კვდებოდნენ,
დრო თუმცა იდგა ვერაგი.
მაინც ამალლდნენ ზეცამდე —
სამკვიდროდ პპოვეს მთაწმინდა,
მათ აუგს ვინც რომ ბედავდეს
არ შეჩრენია რამ წმინდა!
ყელს მიტომც მოგვწვდა ტალახი,
ირგვლივ რომ მელა — მგლებია,
ვაი, ამ ქვეყნის ლალატი
რარიგი მათ შეძლებით!
მაგრამ ვიქწები გულწრფელი:
შინა მტრის დღე დათვლილია,
რადგან წინ გვიძლვის რუსთველი
და, — ერის მამა, ილია!

ახლაც გგამშვენებს გმირები,
— ერისკაცები ულევი,
მჯერა არ გავინირებით,
ქართველს სული აქვს უძლევი!
ნერმაც გავიმართებით —
მიზანი აგვისრულდება,
მხნე რნებით და შემართებით,
სამშობლო თავისუფლდება!
საქმე რამ ასე დიადი
ამ ქვენად არ გვეგულება,
გაიფანტება წყვდიადი,
დაგრჩებით მზის ერთგულებად!
ამ გზას ან აღარ გადაუხევევთ,
ვუწყით რის გვაქვს უფლება,
ვადიდებთ მხოლოდ განუხრელ
და ნანატრ თავისუფლებას!

გულის ტანიგობით გადალი
და ნალი

ლაშა გახარიას ხსოვნას

ერთ სალამის პოეზიით დაუტებით,
სტუმრად როცა გვყავდა გახარია,
მუზის ტრფობით მაღალი და ნალი
იყო, დარჩა ლექსის მახარიად.

მოდენიდა უშქარ რითმის ლაშქარს,

ვთხოვდით კიდევ წაეკითხა რამე,

შიგ თბილისში მოგვანატრა ლაშამ,

სამეგრელოს თუთარჩელა ლამე.

თამადობდა სუფრას მითრიდატე,*

კაცობაში პირდაპირი, ლალი,

გავისხმენ როცა გვასთველი და დანტე,

ცას აგვისენით ვარსკვლავეთის თაღი.

ლექსის როველი გვისაროდა ყველას,

სტროფთა მეგრულ ეშხის მოიადაც,

სიტყვის მაღლით გვასურდა ერთურთშველა,

პოეტი ძმა უფრო შეგვიყვარდა .

* მითრიდატე ჭანტურია

5

4 ←

ჩა საზღაპრო სინამდვილე!

მე საქართველოს ყველა კუთხის ხილვა მწყურია, მაგრამ სულ სხვაა, დედულეთი, ჩემი გურია, იქ მიხმობს წლები გალალებულ ახალგაზრდობის, ფიცერცხლის მადლით შეფიცული ნდობა და-ძმობის; ნაზი ქალწულის ფირზუ თვალთა ელვის ნაცერი, მომნუსხველი და გულწამტანი მისი მაცქერლის, ზურმუხტოვანი მაღალ მთების თეთრი ქედები მერე იქიდან ზღვა და ველის ჯადო ფერები. მხნე სიყვარულის ასპარეზი ისე გაძლილა, გამიჯნურება ხდება უცებ, ძალზე ადგილად. რა საზღაპროა სინამდვილე, თვითონ ბუნება, ისე მოგხიბლავს, ხალის მოგვრის და კარგ გუნებას. პოლიტიკაზე ოხუნჯობენ კაცნი მახვილად, არცერთ პარტიის დროშა არ ჩანს მაინც დახრილად. ვამჩნევ ნინაპართ ნაფეხურებს ზედ მთა-გორებზე, მსურს მომავალიც ამ სამოთხეს მახლოებებს, და გურიაში მუდამ ყველა ჩემი ნაბიჯი ერწყმოდეს წალკოტს, შემორქვილ ბალებს ნარინჯის. აღტაცების ხმა აღმომხდება სულ უნებურად, როცა მოისმის ორლობები ხასანდეგურა, სად უცხო მოყმე ისე ცეკვიტად აკრიმანჭულებს, ცხოვრების ეშხი გულის უღრმესს გახსნის კუნჭულებს აქ ცისმარე დღე ოწება თითქმის ამხდარი, მე ვარ გურიის სიყვარულში დამდნარ-დამწვარი!

მოვალეობა

ამქვეყნად ჩნდება აზრი ისეთიც, სიტყვით ნაკლებად რომ აიხსნება, მხოლოდ გულშა გასაგასეთი, შიგ შეფარულა თვით უფლის ნება. დღიურ ცხოვრების ადათი — წესი უზინოდ მართავს კაცის მეობას, არსობის მაღლის ვარჯი და ფესვი არის უთუოდ: მოვალეობა!

1993 წელი

ეს ჩენ ვნახეთ ეშმას ფერხთით გული ბოლმით ავსებული, შიგ ჩაკრული ბინძურ კერთხით გადმომსკდარი გესლის წყლული და იმისგან ვარდ-ყვავილი შხამ-ბალლამში გავლებული, ცრემლის წვიმით განბანილი, უსამართლოდ წამებული ხალხი, — უწყვეტ განსაცდელის მუდამ კარებგაღებული. ასეთია ახლანდელი, საღი თვალით დანახული, უძღებ შვილთა მოვლენილი, ქვეყნის მნარე ბედისწერა, მტრიბის ქირით გასენილი ეს დრო უამთა ელის მწერალს. ვის ფიქრი ჰეგა ეშმას წადილს — ველარ ჰეგულბს სვლას აღმა, შავი გველის წელინადი გულს აჩნდება მუდმივ დამღად. ფლიდობს ფსევდო დემოკრატი, ერს თავს ახვევს უცხოთ ნებას, სულით არის ყროლი რაკა, კუჭის სურვილს ემონება. შიშით დათვის მძიმე ტორის ვინც მტრის ყმობა დაიუნიონის, მისგან ხდება ისტორიის მოვლენები სამარცხვინო...

* * *

დვთისადმი ხშირ გვექვს საყვედური და მართლაც ჩვენი ხევდრია ძნელი, რადგან არ გახსოვს, აქა ვართ მდგმური, ვიკევით ისე ვით მასპინძელი.

* * *

ცხადზე ცხადი ხომ ერთია: სინამდვილე არ საშეველობს, აფხაზეთი კოლხეთია, კოლხეთი კი — საქართველო!

ნანა, შვილებო, ნანა (ძილისპირული ტყუპებისადმი)
ვუძლვნი ცოტნეს, თეკლეს და მათ დედიკო თამთას!

დედა გიმდერით ნანა: ნანა, შვილებო, ნანა... უფალი მმაგამჩენის მადლის ვადიდებ ძალას —

ავმალლდი თქვენი გაჩენით,

ჩემო ბიჭო და ქალავ...

ნანა, შვილებო, ნანა...

დაგხარით ქორფა პარანებს —

ნუ აფახულებთ ნამწამებს,

იძინეთ მშვიდად, წყნარად,

ნანა, შვილებო, ნანა...

შუბლზე გატყვიათ ნიშანი —

მზისა და მთვარის შანა,

ნეტავი გავხდე მისანი,

შევიცნო თქვენი ხანა...

ნანა შვილებო, ნანა...

როცა დაგყურებთ, ავყვები

ფიქრს და ოცნებას თანაც,

მე ნამღად დაგენაყებით,

ქეყნად ვიცოცხლებ სანამ.

ნანა, შვილებო, ნანა...

მხნე დაგრომა არ დაიზაროთ,

— ცხოვრების ანა-ბანა,

სიკეთის მადლით იხაროთ

ვთხოვ, ვნუკვი, უფალს ამას.

ნანა, შვილებო, ნანა...

გახსოვდეთ, ხართ ქართველები,

გულით რომ ღმერთებს ჰგვანა.

სამოთხე ზღვა — მთა-ველების

გიყვარდეთ ეს ქვეყანა!

ნანა, შვილებო, ნანა...

მსურ, რომ ერთგული აღგზარდოთ,

გამკობდეთ ვარსკვლავთ ბრნებია,

მაულის წინსვლის სანაცვლოდ

შეგეძლოთ თავგანწირვაც!

დედა გიმდერით ნანას:

ნანა, შვილებო, ნანა...

სურათები ღღოურიდან

ედლენება ეროვნული გმირის, საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდისა ხსოვნას

1

თვალსასიერო ხდებოდა

ტყეში გამავალ გზაში:

ზურმუხტ მთა-ბარის ერთობას,

კაზულ-დარახტულ რაშით,

მოყმე მხნედ მოუყვებოდა

ძეგვა და ეკალნარში;

ხეთა ხშირ როკვას ერთვოდა

მშფოთვარ ფოთოლთა ტაში,

გულს ცეცხლი წაპიდებოდა

და ბრიალებდა ქარში,

ელვები ღრუბლებს წველავდნენ

ქუხილთა მრგვინავ ზარში,

მანძილი მზიურ ველამდე

გადადოდა ხრამში.

ვინც ბედის ძლევას ბედავდეს

ძნელად ბრკოლდება გზაში,

ჩქერებში ჩაფლულს ყელამდე

უფალი ედგა მხარეში

და კაცნიც კარგად ხედავდნენ

საქმეს გამოსულს დამშ.

2

მზიურ ველზე დგას ის მოყმე

ვისი ამპავიც გვსურს მოყვე

თავსა იყრიან მოყმესთან,

გულმხნე, ჯომარდი მხედარი,

იკრებენ ერთურთს მოყვრებსაც

მათი შირსმჭვრეტი მზერანი.

ელტვიან თავისუფლებას

სურვილი, მეტად ნეტარით,

რათა სიმართლის სუფევა

დასტურპერონი: აი, ეს არის!

მტკიცედ შეფიცეც ერთმანეთს:

მტერს გულში ჩასცენ მახვილი!

მთავალებენ თეთრ მერნებს

„წინ საქართველო!“ — ს ძანილით.

მდინარესავით დიდებება

ძალა გამტანთა ლელოსი,

ერს სჯერა: ამობრნებიდან დამშენებით!

3

მოყმე უკვე დგას საჭესთან

ერთგულთა დიდი ხომალდის,

სატერად ეს მან გაჭედა

ხალობთ ნანრთობი ფოლადი,

მომხდურ ბევრჯერ აჩხავლა

შიშის მომგვრელი ხილვებით,

ააციალა ბარჩხალა

მზე მადლმოსილი სხივებით!

XI.1990

4

განვაგრძობთ სურათთა ხატვას,

უკვე 17 ნლის შემდეგ,

ჰერნდა მიზეზი ამ ანტრაქტის,

ვ

„შემოვაქსოვოთ საქართველოს ჯაჭვის პერანგი“

ე იმდინარე წლის 27 მაისს წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის სახელოვნებო-საგანმანათლებლო (ცენტრში ჩატარდა საქართველოს დამოუკიდებლობისადმი მიძღვნილი ღონისძიება: „შემოვაქსოვოთ საქართველოს ჯაჭვის პერანგი!“ სცენარის ავტორი, დამდგმელი რეჟისორი და სამსატვრო ხელმძღვანელი-პედაგოგი ლელა გედენძე, რომელმაც საქართველოს ტკივილი, საუკუნების წინაძელები შემოსევებიდან, დღემდე არსებული მოვლენებით ლექსებად გადაფურცლა და ერთ დიდ

მხატვრულ-მუსიკალურ კომპოზიციაში მოაქცია. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ გ. მებონიას სახელობის ობუჯის საჯარო სკოლის მოსწავლები და ამავე ცენტრთან არსებული ვოკალური ანსამბლი ლ. გედენიძის ხელმძღვანელობით.

ჩაბნელებული სცენა, ჩიტების ჭიკჭიკი, დილის სურათი... ერთი ლამაზი, ბედნიერი ოჯახი, და... სამშობლოსთვის თავგანნირვა... „დიდება ქართველ ქალთა სიმტკიცეს,

— და მათ შეურყონელ წმინდა მანდილებს!“ — საოცრად

შეღერდა ეს სიტყვები ქალბატონ ლელას მიერ დაწერილ ტრაგიულ პიესაში — „მიოჩევნია, მოვკედე!!!“

გამართული ინტონაცია, დახვეწილი დიქტია, არტისტიზმი... მოკლე დროში მოსწავლეებმა იმდენად გაითავისეს და შეისისხლებულ პიესის შინაარსი, რომ დიდი პროფესიონალიზმით გაითამაშეს საპასუხისმგებლო როლები („მსახიობები“: გიორგი ბანავა, თამარ კაკაჩია, გიორგი ბელაბანია და პატარა შემსრულებლები — თეატრულ შონია და თამუნა კაკაჩია).

გამოყენებული იყო ტექნიკური მხარე არაბუნებრივი ხმის ეფექტებით (ცხოველი, ფრინველი, წვიმი, ჭექა-ჭუხილი თუ სხვა შტრიხები), რომელიც მეტად საინტერესოს ხდიდა სცენას, როგორც ოჯახურ გარემოს.

რეჟისორმა ლელა გედენიძემ ნათლად ასახა ისტორიულ მოვლენები, რომელიც მოუშუშებელ ქრისტონულ დაგვრჩა: 9 აპრილის ტრაგედია; აფხაზეთი — ტკივილი ჩვენი; რუსული აგრესია; გიორგი მებონია — სამშობლოს ზვარაკად შეწირული ვაჟუაცი.

და ბოლოს, ერთს აღდგომა, იმედი ხვალის, სიყარული, ერთგულება და ქართველების ერთად შოთნა...

ამ ორიგინალური მხატვრული კომპიზიციის ორსაათიან პროგრამას თან სდევდა საო-

ცარი მუსიკალური გაფორმება და ვოკალური ანსამბლის მიერ შესრულებული თემატური სიმღერები, რომელიც მალამოდ ედებოდა მსმენელს. სწორედ, ის შერწყმული ჰანგები ესალბუნებოდა სულ.

ღონისძიება დასასრულს ასე მიუკაბლოვდა: საგალობელი, სანთლების ლიცლიცი, მარიამ ლეთისმშობლის ხატი და შეძახილები:

— „ვიდრე თუნდ ერთ ქართველს ქართველი ერქმევა სახელად,

სიკეთის თესლი და რჩმენის ხე

არასდროს გახმება!“

— მაშ, „შემოვაქსოვოთსაქართველოს ჯაჭვის პერანგი!..“

მონაწილეობდნენ: ობუჯის საჯარო სკოლის მოსწავლეები:

1. შონია თეკლე (II კლ.)
2. კაკაჩია თამუნა (III კლ.)
3. აბულაძე ლიკა (V კლ.)
4. სალია მარიამ (V კლ.)
5. მესხია თამუნა (V კლ.)
6. ფიფი ისოფი (VII კლ.)
7. კაკაჩია მარიეტა (VII კლ.)
8. კაკაჩია ანა (VIII კლ.)
9. კაკაჩია თამარ (VIII კლ.)
10. ხარებავა სალომე (VIII კლ.)
11. უხალევიშვილი სალომე (VIII კლ.)
12. ფიფია ილონა (XI კლ.).

ვოკალური ანსამბლის წევრები:

1. ბელქანია გიორგი

2. შანავა გიორგი
3. ფიფია ფიორგი
4. სამუშავა ალიკა
5. კვარაცხელია დიმიტრი
6. ქარდავა ანი
7. შეროზია მარიამ.

ღონისძიებას ესწრებოდნენ წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის საკურებულოს და გამგეობის აპარატების თანამშრომლები; კულტურის ცენტრის, კულტურის სამსახურისა და სხვა ირგანიზაციების წარმომადგენლები; რაიონის სკოლების პედაგოგები და მოსწავლეები.

სანფორმაციო მხარდაჭერა უზრუნველყო საკურებულო — გამგეობის საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურებმა და ტელეკომპანია „ჯიხა“-ზ.

ქალბატონი ლელა გედენიძე უღრმეს მადლობას უხდის ლექსების ავტორებს, ობუჯის საჯარო სკოლის მასწავლებლებს — მანანა კაკაჩიას და ვალერი ძაძამიას, ამავე სკოლის პედაგოლექტივს, სახელოვნებო-სგანმანათლებლო ცენტრის ხელმძღვანელობას, მოსწავლეთა მშობლებს თანადგომისთვის, მოწვეულ სტუმრებს და დამსწრე საზოგადოებას მოპრანებისთვის; მონაწილეებს კი უსურვებს შემდგომ წარმატებებს ხელოვნების სამყაროში.

ეკა რუსუა

მოსწავლის შემთხვევლება

მარიამ ნაჭავაძია

დავიბადე 1998 წლის 21 აგვისტოს თბილისში. ვცხოვრობ ზუგდიდის რაიონის სოფელ ჭავაძუაში. ვსწავლობ წალენჯიხის მეურნეობის საჯარო სკოლის VIII კლასში. მყავს მეგობრები, მიყვარს ლიტერატურა, ისტორია და ინგლისური, ასევე — პოეზია და ფორმულების ინიციატურა, მოკრძალებით ვწერ ლექსებს.

მყავს დევა — ხათუნა შედანია, მამა — მერაბ ნაჭავაძია, ორი ძმა — რადუქ და ლუკა ნაჭავაძები.

დათისეშოგელო მარიამ!

ლვისიშვილელი მარიამ დავითავარე ჩვენ, — შენი კალთა მუდან

გადმოგვაფარე;

დავითავი ბოროტისგან შენი ლოკვით და მადლით.

გვიპატრონე როგორც დედა და შენს მუხლთან დაგვაჩინქე...

ვიპრები საუთარ თავთან

ო, დიდო ღმერთო, ყოვლად ძლიერო,

გთხოვ დაიფარო ერი ყველა,

ვინც შენ გინამდება!

გთხოვ ისხანა მთელი მსოფლიო

მოსალოდნელი საფრთხისგან,

რომელსაც 2012 ჰქვია!

გთხოვ, ნუ მოუსწრავა

საცოცლეს

უდანაშაული ადამიანებს;

გთხოვ გადმოგვინე შენი მადლი

მთელს საქართველოს და მთელს

მსოფლიოს!

ჩანახატი ტყევა

წყარო ანაკარა და სუფთა, მისით იყლევს წყურვილს ყველა — დიდ-პატარა, კაცი-ქალი, — ენაფება ლალა დყველა; ნაზად გვესმის ნაკადულის საოცარი, ლალი ჩქეფა...

* * *

როცა გავდივარ ტყევში, ისმის ხების შრიალი... და ბულბულების სტვენა... იგრძნობა საიმონ სურნელი თვალშისაცემი ტყის.

* * *

მივალ მივყები დაბურულ ტყეში უსასულობის კაბეს აღმავალს; ყვავი დამჩხავის ზეციო, მაღლიდან, ვით მოკვდავების შეურაცხმყოფელს...

* * *

გარეთ წიმის, უსაზღვროდ წიმის, ცუდი დღე მიბეჭებს გზებს, წიმისშიც, ქარმიც და ავდარშიც მივდივარ უსაზღვოდ წინ.

**დათისეშობლის კალთა
ჰეფარავდეს მარიამს და მის
სალოცა საქართველოს!!!
ამინ..**

6 ←

დონით ლირისა გადარჩენისა."

თავმდაბლობით წერს ასე თორებ ის მასალა, რაც ბატონშია კალისტრატებ შეაგროვა ათეულობით წლების მანძილზე, არა თუ ლირის იყო გადარჩენისა, არამედ კოლხური კულტურის ფასდაუდებელ საუნჯეს წარმოადგენს. ეს მან შესანიშნავად იცოდა. მის გამოკვლევები ყველა გან ხაზგამულა, რომ ქართველი ხალხის უცველესი ისტორიისა და კულტურული ძრმად შესასწავლად ძალზე დიდი მნიშვნელობა აქვს ხალხური ზეპირისტყვირების შეკრებასა და გამოქვეყნებას. ზემოთდასახელმისამართი მესამე წიგნის შესავლიდან ვეგებულობთ, რომ კალისტრატე სამუშამ ღირსეულად განაგრძო XX საუკუნის მეორე ხახევარში აღესანდრე ცაგარევასა და XX საუკუნის დასაწყისში იოსებ ყიფშიძის მიერ დაწყებული ეს საქმე.

XX საუკუნის პირველ ხახევარში მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო შუბერიძის მიერ 1920 წელს მეგრული ტყესტების ("მეგრული-ივერიული ენა") და 1936 წელს მაკარ ხუბუს მიერ მეგრული ტყესტების გამოცემა. მეგრული ზეპირისტყვირების სიმძებელი სხვა მეცნევარებმაც გამოაქვეყნეს. აღსანიშნავია აკაკი შანიძის მიერ შეკრებილი მეგრული ტყესტებც, რომლის მხოლოდ ნაწილი გამოქვეყნებული. ზემოთ ჩამონათვალ წიგნებს ბოლო პერიოდში დაემატა ბატონ კალისტრატე სამუშამის ლექსებისა და მოთხოვბების კრებული „ლეხერა“, ცალკე გამოიცა დოკუმენტურ მოხარუბა „კოლხთა ნაფუძარზე“ და „ძველი კოლხური (მეგრული) ლექს-სიმღერები“ (წიგნი მეორებ), რომლის ნაკითხვასაც იგი მირჩევდა. ეს წიგნი ტრაგიკულად დალუპული პირმშობ ჯუაშერისთვის მიუძღვინა.

ამონარიდი აკორის წინასიტყვა-ობიდან:

„წინამდებარე კრებულს — „ძველი კოლხური (მეგრული) ლექს-სიმღერები“ უწოდე იმიტომ რომ აქ შესული მასალების უმატესობა მითოლოგიურ და ადრეფეოდალურ ხანას განეცუთვნება. როგორიცაა: ლექს-სიმღერები მზე და მთვარეზე, ავ და კეთილ სულებზე, ხე

ძალგატონი გუგუშა 80 წლისაა

დამიანის ნამოქმედარის ლირებულება, მისი ზნების ღირებულებით განისაზღვრება. ის წელს იუბილარია. მან 80 წლის მნიშვნელზე ღირსეული ნაბიჯებით იარა. დღეს სახელმოხევის ქალბატონი, დამსახურებულ სიყვარულსა და მილოცვებს ღებულობს საზოგადოებისგან, მომავალი თაობისგან, ადამიანის გებისგან, ვის კეთილდღობობაზე ზრუნვასაც შესწირა მთელი თავისი შეგნებული ცხოვრება.

ჩვენ — მისი კოლეგებიც გუგუშა შენგელაია დაჯილდოებული, „სოციალისტური მეცნიერებაში გამარჯვევებულის საბაზო არამედ გამოიციონირება და ალტრუიზმის შესაბამის რენტომების მეტი პირი მონაბეჭდის მიზანით 1927 წლის 15 მაისს წალენჯიხის რაიონის სოფელ ობუჯში. 1935-1949 წელს — დამამთავრა აბუჯის საზურილო სკოლა და იმავე წელს ჩაირიცხა აკ. წერეთელის სახელმისის ზუგდიდის სახელმისით შემცველი მუშაობიდან (1949-1951წელ.) ინსტიტუტში დამტავრების შემდეგ მუშაობდა, გუდაუთის რაიონის ხოფილი 8-წლიან სკოლაში. 1953 წელს აფხაზეთში ქართული სანავლების ლიკვიდაციასთან დაკავშირებით განთავისუფლდა სამუშაოდან.

1954 წელს მუშაობას იწყებს აბუჯის საზურილო სკოლაში. საბაზო მომავალ თაობათა აღზრდის შესახებ და პირნათლადულ გუგურთვება ჩვენ — ქალბატონი მოგვეხება კართული, ტრადიციული წეს-ჩვეულებებისა და დაუწერებული მორალური კოდექსის კანონებიდან

პრინციპით: „აქა ვდევება და სხვაგვარა არ ძალიმის“. მას ართი მუშაობიდან და გამოიციონირებული ინსტიტუტში ასევე არ ძალიმის და გამოირჩება მარიამ მარტივი მომავალი თავისი აღზრდის შესახებ და პირნათლადულ გაურთვება თავი. ამიტომ ძალიან უყვართ იგი აღსახოდებულის და ვერასადროს დაივინებების მიმართ მარაგა რამაზან წარიგირის მისია — საბაზო მომავალ თაობათა აღზრდის შესახებ და პირნათლადულ გაურთვება თავი. ამიტომ ძალიან უყვართ იგი აღსახოდებულის და ვერასადროს დაივინებების მიმართ მარაგა რამაზან წარიგირის მისია.

ამიტომ არ ძალიმი და გამოიციონირება მარაგა რამაზანის საცემით

სიმიტრონის მარა

მეგრულ-ქართული სალექსიკონი მასალაბი

დაიღილ ფიცია — 115

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ნოვენტრი“ №18, 19.2010.)

დ

დო — და (კავშირი)
დობერა — ბარი
დობიჯგაფა — დადგმა
დობუნა — დათხევა
დოდგინა — შემზადება
დოლუზილი — ჩამოზნექილი
დოზოჯი — დაპრძანდი
დოთიხუა — დაჩემება
დოთოლორაფა — დათვალიერება
დოკინა — დაწევა უკან
დოლაფირი — დაცემული
დოლმახორი — მონა
დოლო — ბალახი
დონართინეფი — დანაბრუნები
დონაციმა — ნაყარი
დონთხაფა — დაცემა
დონთხაფილი — დაცემული
დონტირა — დატევა
დონხარუა — დაწყობა
დონჯირა — ნოლა
დოპიჩუა — დაურწყება
დორდონო —

დორთა — დაბრუნება
დორთინა — დაბრუნება
დორხვეული — საკუთარი
დოროფილი — სავსე
დორცხუაფა — დაფუძნება
დორთა — დაბრუნება
დორჩაფა — დაგება
დორჩქელაფა — დაყუჩება
დოსართე — შეღავათი
დოსქილადა — დარჩენა
დოფა — ნაკვერჩხალი
დოქანცალაფა — შერხევა
დოქუნა — მოფარება რისამე
დოქუმალა — ჩასობა
დოჩაკალაფა — ნაბარბაცება
დოჩანგალაფა —
დოჩორქულაფა — წაბორძინება
დოჩინა — სიტყვის დაბარება
დოცუნაფა — დარწობა
დოწკარუა — დაწყობა (ბევრი რამისა)
დოჭყაბა — დაწყება
დოჭყაბალაფა — წაბორძინება
დორჩინა — დაჯდომა
დორდალა — მეთაურობა
დორდალაფა — თაოსნობა
დორდელი — თავთავი
დორდი — თავი
დორდიარდებული — კადინერი,
თავაგდებული
დორდიმე — თავქვე
დორდიმატირინაფა — მეტირობა
დორდიშული — თავისუფალი
დორდიშულო — თავისუფლად
დორდიშება — თავისუფალი
დორდიშე — თავიდან
დორდიშე — თავთეთრა
დორდუ — ურქო ცხოველი
დორუმი — იხ. წკვარამი
დორდენი —
დორდასას —
დორდა — მდუღარე
დორდი — ვარია
დორდა (დორდი) — დღე
დორდუ — დღესასწაული
დორდაბა — დაგუბული წყალი

დლირზუა — დაგლეჯა
დლუმინი — ცხვირში ლაპარაკი
ე, ეჰე — აი, იქ
ებრიანო — ეშიანად
ებუმა — წყლის ამონება
ეშაზინდუა — ამოთრევა
ეზმა, თიზმა, ესხი — ამდენი
ეთეში — ისე
ეთევათქვილი — აქაფებული
ეიორთუ — შესახვევი
ეკალა — ასავალი
ეკათუა — აცრა
ეკიბირაფა — ყბად აღება
ეკინა — ანევა
ეკობრალება — ცილისწამება
ეკოდარება —
ეკომიბარკაფა — ფეხის წაკვრა
ეკოფაფინი —
ეკორთა — წაქცევა
ეკუდულუა — კუდის მოგლეჯა
ელა — გელა — სიგრძით
ელაგერდული — იხ. ელერდულო
ელადგინი —
ელამბარელი — ტყავგაძრობილი;
გამობერილი
ელანი — ბრუციანი
ელანწვალუა — შიშვლება სატევრის ან
ხმლისა
ელარჯი — ყველშერეული ღომი
ელართაშე — აბრეშუმის ამოსართავი
ელაჩამა — რჩევა
ელაჩაგუა — ნისკარტით ამოთხრა
თვალის
ელას — ალმოსვლეთი
ელერდულო — უგულოდ
ელმოლ — მიდამო
ელნაჩემი — ნარჩევი
ელგმალი — ამომავალი
ელგსამეთი — სამოთხე
ემბლ — ამხდომი
ემერი — იქ
ემირთუ — ზურგი მაქფა
ემუორე მუორე — გამოცანა
ენა — ეს
ენთხაფილი — დაფეთებული
ენტურუა — გაცურვა
ენძლილი — სავსე

ენწყუმა — ახსნა, განმარტება, ამოძრობა
ერებამო — ერთიანად
ერთიმორთი — ყოფაქცევა, მიმოხვრა
ერიანი — (ებრიანი) — ეშიანი
ერკება — ალრიცხვა
ერქემი — აფრა, იალქანი
ერქება — ალრიცხვა
ერქემი ხუნაფილი — აფრაგაშლილი
ერქილი — თავქარა
ერჩუალა (ეჩჩუა) — აჩეჩა
ერჩინა — გაჩენა
ერჩილი — არეცხილი
ერციმლირი —
ერცემი — ქურციკი
ერჯი — ვერძი
ესოფუა — ამოგლეჯა
ესხი — ამდენი
ეულა — აღმოცენება, ახდენა
ეუშერე — იქიდან
ეუშილათუ — აუცილებლობად
ეფერი — ისეთი
ეფშა — სავსე
ექამფურუა — გალესვა
ეპვენჯი — ამყოლი
ეპოთამა — აჩემება, ამოგდება
ეუნა — აყოლა
ეშალაფა — ამონყდომა
ეშალალა — ამოდება
ეშანწვერუა — ამოჩიჩქანა
ეშახოხუა — აცოცება
ეშულა — ასვლა
ეჩანგარუა — იხ. ეჩხოტუა
ეჩაჩუა — აჩეჩა
ეჩი — ოცი
ეჩილათა — გზის დაკარგვა
ეცაცუა — ანყობა
ეცაცრცუა — არევა
ეცხილატა — სასულეში საჭმლის
ნამცეცის ჩასვლა
ეჭარუა — აღწერა
ეჭვილი — ამზვარი
ეჭოფუა — აღება
ეხმოხონი — ოღონო-ჩოღო
ეჯარჯუა — აბურძგვნა
ეჯგუა — ასეთი
ეჰე — ჰოდა
(გაგრძელება იქნება)

„აკაკის, გამა გვიანი, “ 30ს გამოუვა უკათ?

მეუცე ბენედიქტე და ტყუპები: ნინო დ. ქირია, ნანა დ. ქირია.

„ვაპნონე, ფერაუ ვენორე,
ქორედა, მოთურეფიში.“
ართიანს ვადიკვაშორე,
თხუალა, — თე ცირეფიში:
მათ ტყუპო გეგნოვოუთანი,
ორდას ოკითხეთ ერიში.

აკაკის გამა გვიანი

„ნინას გინონე, ფშაველა,
მოლერსეს მალალ გვალაში,
მარგალიტეფს თას, — მაფირქუ
მაკითხეშ მუნანიაში“. აკაკი

ფირქეფქი მიანდანერუ,
მუ გამა ეკიფშეკიონი,
სქამო, მოხუგებ, მოლერსე

ტყურეფი ჩუთხინეკონი.
ეგებ მა ნინა ჩემითი
ოუნე დუალონკონი?
ნარტეფს სუალეფ ჩუთხინე,
დუვაჭყორო, დუვამონკონი?
ურგებლობაშ მიმიზეზო
ფშაველობა მირჩინიკონი,
გვალაშე მოჩუქებული
ბორიაქ გეგმაბორკონი?

თე პანგის მუშენ ვალუმანგ,
ვამიჩქ, ბუნება რზენიში?
თაქთ ხო თურეფ მიკუორეთ,
შურ მონთხნა პეულეფიში,
ოხვამერ ხატო, ოუნე
ვარენო გვალარეფიში?

ვარ, გვალურ ნინას ორკუნო
სიმტკიცა კირდსალეფიში?
ეგება, ჯილის ვაგარდას
სინაზე კაბამეფიში?

თე შ გურშეშ ინახვერუნო
ონთირალ მალწყარეფიში?

კოჩ მოჩიარ, მოგინე,
სიკურცხა თოლ-ფიტეფიში,
თეცალ ანბეში მოაკანს
შიშ გომდირთ თი მუნჯეფიში?

იშებ დო, მინიმენიმუქი,
ვამოექს მოშარეფიში,
ნინა გურხატო ანომრე
მოგაღალე, მოზენეფიში,

თე ზურუა ვაკომუნებული
ვაბენონე, ფერაუ ვენორე,
ქორედა მოთურეფიში.

ვოთაყვანუქ დო მთევა
თინეფიშ ტკეილ-ნნარეფიში.

მა შევა მაფირქენის, გვარუ
მოჩხონეფი ცეფიში,

ნოხორო გინმაჩქუმალარ
ოყუნე, ხორუაში.

დომზნგარდან, მით მონა,
ა, ჯერლვი, ჩემი ფირქეფიში,

ვადომიშქურდათ, ვაგონა

იშენით თინა იყიდუ.

დაგვიანებული პასუხი აკაკის

„ავირ პოუტ, გვალას
ნარჩევანი,
მარგალიტებით ემოშპით,
ბრელ ურგებელით ხომ ქობჩით,
ვამოპნონს ნინა ნასქანი.“

აკაკი

ფივრქე დო ვეგნმაჭყვიდირუ
მუ გამა გუმვაქანე,
მუშო დუდ ემიჭყვიდირუ ?
დლაშ დო სერს ვაერთიანე.

რაგადი გინობჭყვიდინი,
ზარქ ქიგმანთხ, ქიგმიერეტუ
დო გამათ მუთ ეკიბშევინი,
ნინაშე მომხორცე, გაინმერტუ.

დალონებაქ გუმასორ,
ითამ ცუდე-კარქ ეკმართუ,
მუშენ? მუ ღორონთქ გუმაჭყორო,
მარგალიტეფი მაგართუ?

მარგალიტეფიშ პატონი
ნინას ხეარულენს ლონეთი,
სო დო, ვარეთო გამგონი,
ეგებ გეორგ ყორეთი,

იშენით ვეგნოქიმინე,
ჭორეფი დაუთხინეთი.

თე ჩეინი სადაბადოს
ხომ ვაბცილებუქ ჩიათი,
მუს ფთქუან ფერ უბადისი,
გურქ მეუღლეკო ჭუათი?

იშენით, ურგებელობა
არგამათ ქობტეულუნი,
ხომ ქორე ჩეიმი ფშავლობა,
ნინას მუს ეკუვალუნი?

ვეპეულუნო პეული,
უმურჩევან ცუჯით წონენთო,
გვალაშე გიმ მუს მევული?
ოხამერ ხატო ვალუნსო
გვალარეფს მუში მამული?

გვალური ნინა მოვაუე,
მი თქუანს, კირდეს ვაგნი,
მარა თე, ჯილოს სინაზე
ძლაბში ვაშურდასუნი?
ეშ გამო, ვაგვაბახვერათ,
უჯგუ, ვემებჩათ წყარსუნი.

კოჩი მოვნინე, მოგინუ,
თოლს კურცხას ვაუფაჭვუანქი,
ა, მუჯენეფს იშ ქიმვაძინუქ,
ცუს თიმერს მურჩილუანქი.

იშენიც წიმი მევულუ,
შარეფსი ვავუშეურდეუქი,
ართერო გიმიპეულუ
გვალა, რზენ. ნამ ნამს უჯგუქ?

გურიშა ხატო გემისვანჯ
გვალა დო რზენიშ წინეფი,
ნამთინს ვაბნონე, გუმანანჯ,
ქორედა მოგვარტომეფი.

ირფელი ვამოჩქემუნო
თიშ გემუან დო წარეფი.

მა შევა მუულუნშა მისქერუ,
ეთინა რკ ბთქუათი,
მიდგარენეფსუ მოლურუ
მივოჩქეუ, დებთხინუათი,
თინეფიშ ხეშე, ხორუა
ნოხორო მუჭო ბუჭათი?

მუკალუაფარ თენა რე,
შურს ვამობქალუნთ მითინ

